

شناسایی مولفه‌های راهبردی دكترین، سیاست‌ها و اهداف اداره امور زنان بر اساس گفتمان ولایت فقیه

فهیمه فرهمندپور^۱

ناصرپورصادق^۲

علی اسماعیلی^۳

چکیده

تجربه موجود نظام لیبرال دموکراسی غرب در حوزه اداره امور زنان به عنوان هدف غایی و نهایی با آموزه‌های دینی و انگاره‌های فرهنگی و بویژه احکام نوین اسلام و نظام جمهوری اسلامی سازگار نیست. از این رو تدوین و ارائه الگوی راهبردی در اداره امور زنان به عنوان نظام حکومتی الگو و بر اساس گفتمان ولایت فقیه در نظام اسلامی ضرورتی مضاعف و انکارناپذیر است لیکن با گذشت چهار دهه از عمر نظام جمهوری اسلامی هنوز چنین الگویی وجود ندارد و نبود این الگو موجب رفتارهای متفاوت دولت‌ها در حوزه اداره امور زنان شده است که این امر نتیجه‌ای جز تناقض در اجرای سیاست‌ها، بخشی و سلیقه‌ای عمل کردن بازیگران این حوزه و ائتلاف منابع در کشور را بدنبال نداشته است. از این رو هدف اصلی این مقاله شناسایی مولفه‌های راهبردی اداره امور زنان به منظور تدوین الگوی راهبردی در حوزه اداره امور زنان بر اساس گفتمان ولایت فقیه در نظام جمهوری اسلامی ایران است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در اداره امور زنان در بخش دكترین مولفه‌های پای بندی به عفت عمومی، توجه به برابری زن و مرد و حفظ شخصیت زن در بخش سیاست‌ها، اختیار زن همانند مرد، زنان موجب پیشرفت و تساوی زن و مرد و در بخش اهداف مولفه‌های تامین امنیت زنان، تامین بهداشت و تغذیه سالم، ارتقای علمی، بالابردن شان اجتماعی، مشارکت زنان و تامین شرایط اشتغال مهم

farahp@ut.ac.ir

dr.naser.poursadegh@gmail.com

esmaili22@ut.ac.ir

۱- عضو هیات علمی دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

۲- عضو هیات علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

۳- عضو هیات علمی دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی

واژگان کلیدی

گفتمان ولایت فقیه ، راهبرد، اهداف، دکترین، سیاست ، اداره امور زنان

مقدمه و بیان مسئله

پیروزی انقلاب اسلامی در ایران باعث احیای دوباره هویت زن و پیش زمینه حضور فعال او در عرصه های گوناگون بویژه اداره جامعه اسلامی و حضور در همه سطوح مدیریتی گردید. و تعریف صحیحی از رسالت زنان در جامعه اسلامی و ایجاد بستر لازم برای مشارکت آنان در امر حکومت، و اداره جامعه مورد توجه قرار گرفت نظام جمهوری اسلامی ایران ، در تمامی عرصه های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی اداره امور زنان تجربیات فراوانی داشته است اما به دلیل نبود یک الگوی استراتژیک سازمان یافته هدفمند با چالش های جدی مواجه و دستخوش برخوردهای سلیقه ای و فعالیت های پراکنده و جزیره ای برنامه ریزان و کارگزاران اداره امور زنان گردیده است این مقاله در صدد است اهداف، دکترین و سیاست های اداره امور زنان را بر اساس منویات حضرت امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری شناسایی نماید تا بر مبنای آن در حوزه اجرایی شکاف بین وضع موجود و وضع مطلوب اداره امور زنان بر مبنای اهداف، سیاست ها و دکترین گفتمان ولایت فقیه برای تحلیل در پژوهش های آتی فراهم گردد و ضعف های برنامه ریزی در اداره امور زنان و به تبع آن سازماندهی، هدایت، نظارت و هماهنگی را به سطح حداقل خود برساند. این گفتمان با استفاده از منویات امام خمینی (ره) و دیدگاه های مقام معظم رهبری می تواند به عنوان زمینه ای برای برنامه ریزی استراتژیک مورد توجه قرار بگیرد و به کشورهای دیگر نیز عرضه گردد. تا با عمل بر اساس آن الگو موجبات ایجاد تجربه ای خوشایند و اعتمادزا در اداره امور زنان فراهم شود؛ و در عین حال منعکس کننده ی هویت مفهومی و بصری براساس جامعه اسلامی و ایرانی نه تنها موجب تثبیت جایگاه اداره امور زنان در کشور و صدور اصول استفاده شده برای طراحی در این الگو به دیگر کشورهای اسلامی گردد بلکه، برنامه های اداره امور زنان این قابلیت را دارد به شکل ویژه ای به دیگر بخش های اداری کشور نیز معطوف شود..

گفتمان ولایت فقیه حضرت امام خمینی(ره) و حضرت امام خامنه ای(مدظله العالی) در حوزه زنان : گفتمان غالب جمهوری اسلامی ایران است که بر پایه اندیشه ها، آراء ، نظرات، رهنمودها و

تدابیر آنان شکل گرفته است و ریشه در آموزه های دینی و اسلام ناب محمدی(ص) دارد و براساس اصل پید شرفت ولایت فقیه در تصمیم گیری ها و اداره امور کشور در حوزه زنان برای مسئولان و کارگزاران نظام هدایت گر بوده و در صورت پیاده شدن، تصمیم ها و انجام فعالیت ها را در همه سطوح، همسو، هماهنگ و هم افزا می نماید. این تحقیق تاکید دارد که گفتمان ولایت فقیه در اداره امور زنان در بخش دکترین، اهداف و سیاست ها از چه مولفه هایی برخوردار است ؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

اداره امور زنان که محصول نظام جمهوری اسلامی در یکی از ابعاد ساختاری است ضرورت دارد از گفتمان ولایت فقیه تبعیت نماید و لازم است سرمایه های انسانی اداره امور زنان در انجام مأموریت هایی که بر دوش دارند برنامه ها و فعالیت ها را با مستندات بالادستی مطابقت نمایند یکی از مستندات بالا دستی در نظام ولایت فقیه می باشد این گفتمان از جایگاه و مرتبت تشکیلاتی بالایی برخوردار است و لذا زمینه سازی تطبیق بازخورها و سازوکارهای اداره امور زنان با دکترین، اهداف و سیاست ها به منظور احراز اطمینان از صحت و درستی انجام کارها چه در کمیت و چه در کیفیت از ضرورت های پرداختن به موضوع می باشد. در نظام جمهوری اسلامی ایران رئیس قوه مجریه طبق اصل ۱۳۴ قانون اساسی وظیفه نظارت بر کار بخش های مختلف اداری را عهده دار بوده و طبق اصل ۱۲۲ در برابر ملت، رهبر و مجلس شورای اسلامی مسئول است و یکی از این مسئولیت ها اداره امور زنان می باشد

از نگاه دینی زن موجودی عاطفی است و عظمت و جایگاه او در قرآن آن قدر بالاست که فقط به موعظه اکتفا نکرده بلکه نمونه سازی کرده است، به گونه ای که، وقتی خداوند متعال بخواهد در قرآن " برای " انسان های مؤمن " در طول تاریخ مثال بزند، زن را مثال می زند (تحریم - ۱۱) چرا که زن در اوج حرکت معنوی به جایی رسیده که فقط می شود او را مثال زد، و باز خداوند وقتی می خواهد " بدترین انسان " را مثال بزند مجدداً زن را مثال می زند (تحریم - ۱۰). ، به علاوه در کلمات گهربار وحی و زندگی عملی و سیره ائمه اطهار می توان عمق مکانت و منزلت زن را دریافت.

ر سالت انقلاب اسلامی، ارائه یک الگوی راهبردی اداره در حوزه فرهنگ، اجتماع و تمدنی هماهنگ با مقتضیات فطری بشر و نیازهای جهان مرفعی در بستر زمان مبتنی بر اندیشه های اسلام ناب، پیشبرد آرمان مهدویت و طلایه داری حوزه فرهنگی تمدنی اسلام بویژه در حوزه زنان می باشد که ضرورت انجام این تحقیق را آشکارتر می سازد. بدون تردید، شناسایی دکترین، اهداف و سیاست های اداره امور زنان در بعد داخلی این فایده را خواهد داشت که اندیشمندان ما با استفاده از آن و به

کاربستن تمامی مبانی و اصول آن در عرصه های گوناگون فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی همه تئوری های مادی گرایانه غربی و اداره مبتنی بر دانش صرف آنان را در بوته نقد تحلیل نمایند. از نظر علمی نیز به حل مسائل و مشکلات مدیریت راهبردی کمک خواهد کرد و می تواند بین گفتمان حضرت امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری(مدظله العالی) و سند چشم انداز و سیاست های کلی در حوزه زنان پیوندی ایجاد نماید. و به اجرائی کردن سیاست ها کمک نموده و خلاء ناشی از عدم انجام تحقیق در این حوزه را بصورت منسجم و ساختار یافته تا حدودی پر نماید، ادامه این پژوهش می تواند وفاق نظری در بین مدیران راهبردی در اداره امور زنان ایجاد و آنها را به یک چشم انداز مشترک برساند و فضا، بستر و ابزارهای مناسب برای پیاده سازی یافته های این تحقیق در اداره امور زنان را بوجود آورد.

نقش اجتماعی زنان

«زنان از نظر اسلام نقش حساسی در بنای جامعه اسلامی دارند و اسلام زن را تا حدی ارتقا می دهد که او بتواند مقام انسانی خود را در جامعه باز یابد و از حد شیء بودن بیرون بیاید و متناسب با چنین رشدی، می تواند در ساختمان حکومت اسلامی مسئولیت هایی را به عهده بگیرد.» (همان: ۴۳۶)

«زنان همچون مردان در ساختن جامعه اسلامی فردا شرکت دارند. آنان از حق رأی دادن و رأی گرفتن برخوردارند. در مبارزات اخیر ایران، زنان ایران نیز سهمی چون مردان دارند.» (صحیفه ی نور، ج ۱: ۵۲۰)

«اگر زن را از جنبه انسانی او لحاظ کنیم و این حقایق را در نظر داشته باشیم که انسان محور پیشرفت است و دین کامل ترین قالبی است که از سوی پروردگار برای تحقق کامل مادی و معنوی انسان وضع شده است و تنها دین می تواند به انسان شخصیت، اطمینان قلب و امید به آینده ببخشد، در می یابیم که زن محور پیشرفت و رکن اصلی آن است و هیچ فرایند پیشرفتی به نتیجه مطلوب نخواهد رسید، مگر آنکه حس انسانی و فطری را در وجود زن متحول سازد. حضرت امام خمینی(ره) می فرمایند: «زن انسان است، آن هم انسانی بزرگ. زن مربی جامعه است. از دامن زن انسان ها پیدا می شود. سعاد و شقاوت کشورها بسته به وجود زن است.» (صحیفه ی نور، ج ۶: ۱۸۶)

زن با ایجاد محیط خانوادگی سالم، می تواند سنگ بنای جامعه انسانی قدرتمند، آینده گر و آرام را فراهم سازد. بنابراین، همسر شایسته و مادر شایسته، مایه قوام زندگی خانوادگی صحیح است و خانواده صالح نیز مایه قوام جامعه است. زن یکتا موجودی است که می تواند از دامن خود افرادی به جامعه تحویل دهد که از برکاتشان یک جامعه، بلکه جامعه ها به استقامت و ارزش های والای انسانی کشیده شده و می تواند به عکس آن باشد.» (صحیفه ی نور، ج ۱۶: ۵۰۱)

بعلاوه، زن به واسطه ی

شناسایی مولفه های راهبردی دکترین، سیاست ها و اهداف اداره امور زنان... □ ۱۳۹

استعداد طبیعی خود قادر است نیازهای عاطفی و حماسی خانواده را برآورده سازد و توسعه اجتماعی پایداری را پدید آورد. به عبارت دیگر، زن در ایجاد فضای پاک خانوادگی نقش بزرگی دارد و خانواده، سنگ بنای توسعه تلقی می شود. (صحیفه ی نور، ج ۱ : ۱۸۶)

بررسی نظرات، موضع گیری ها و عملکرد حضرت امام (ره) در دوران حیات اجتماعی ایشان بیانگر آن است که متناسب با تحولات زمان و مکان و متأثر از شرایط و بستر سیاسی اجتماعی، در دیدگاه های ایشان نسبت به فعالیت زنان تحول قابل ملاحظه ای پدید آمده است. با پذیرش این مسئله، می توان در دوران حیات سیاسی ایشان از چند دوره ی گفتمان نسبت به زنان و فعالیت های ایشان یاد کرد. دوره های مورد اشاره عبارتند از:

الف- از اواخر حکومت رضا شاه تا اوایل دهه ۱۳۴۰ (رحلت آیت الله بروجردی و آغاز مرجعیت حضرت امام خمینی «رحمه الله علیه»)

ب- از سالهای اولیه دهه ۱۳۴۰ تا شروع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۶

ج- از سال ۱۳۵۶ تا پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷

د- از پیروزی انقلاب اسلامی تا رحلت حضرت امام خمینی (رحمه الله علیه)

دوران اول متأثر از فضای پدید آمده ناشی از سیاست غیردینی رضا شاه و فرزندش در زمینه ی احیای سنت ها و ارزش های باستانی ایران قبل از اسلام و کم رنگ شدن ارزش های دینی است، خصوصاً سیاست تحمیلی رضا شاه مبنی بر کشف حجاب زنان به عنوان زمینه ای برای آزاد شدن نیمی از جمعیت کشور جهت فعالیت در جامعه. این اقدام از نظر حضرت امام (ره) به عنوان حلقه ای از زنجیره سیاست های رژیم جهت تخدیر مردم و بازماندن آن ها از مسائل اساسی جامعه تلقی می شود.

حضرت امام خمینی (ره) با موضع گیری صریح در قبال کشف حجاب زنان، با توصیف آن به عنوان خانمان سوزترین اعمال ظالمانه ی دیکتاتور گریز پا» (امام خمینی: ۱۳۳۲ : ۲۳۹) از آن به عنوان خیانت بزرگ رضاخان یاد کرده، در کتاب کشف الاسرار با انتقاد نسبت به حکومت رضاخان و این اقدام وی می نویسد:

« آنان که تمدن و تعالی مملکت را به لُخت شدن زن ها در خیابان ها می دانند و به گفته ی بی خردانه ی خودشان با کشف حجاب نصف جمعیت مملکت کارگر می شود حاضر نیستند مملکت با طرز معقولانه ای و در زیر قانون خدا و عقل اداره شود. آن هائی که این قدر قوه ی تمیز ندارند که کلاه لگنی را که پس مانده ی درندگان اروپا است، ترقی کشور می دانند با آن ها ما حرفی نداریم و توقع آن را هم نداریم که آن ها از ما سخن خردمندانه را بپذیرند. عقل و هوش و حس آن ها را اجانب دزدیده

اند. « (امام خمینی: ۱۳۳۲: ۳۳) ایشان در تاریخی ترین سند مبارزاتی خود در تاریخ ۱۱ جمادی الاول ۱۳۶۳ هجری قمری، ضمن آنکه بدبختی و تیره روزی کشور را به خاطر قیام برای منافع شخصی عنوان می‌کنند، می‌فرمایند: «قیام برای نفس است که چادر عفت را از سر زن‌های عفیف مسلمان برداشت و الان هم این امر خلاف دین و قانون در مملکت جاری است و کسی بر علیه آن سخن نمی‌گوید. « (صحیفه ی نور، ج ۱: ۴) دوران مورد اشاره متأثر از سیاست های مدرن سازی و تجددگرائی ظاهری رضا شاه و محمدرضا است، به گونه ای که مانع اصلی فعالیت زنان، در داشتن حجاب تلقی می‌شود به همین دلیل حضرت امام (ره) حصر زنان را در چنین فضائی ناصواب دانسته، به کرات در قبال اقدامات رژیم اعلام موضع می‌نمایند.

مفهوم آزادی زن در غرب

«وقتی که در محیط غرب، آزادی زن گفته می‌شود - با توجه به فرهنگ غرب و برداشت غرب از مسأله زن - به هیچ وجه به معنای این نیست که زن آزاد باشد درس بخواند؛ یا زن آزاد باشد در فعالیت سیاسی ورود پیدا کند؛ یا زن آزاد باشد برای اینکه بتواند با اموال خود کار کند. اصلاً مراد از آزادی زن این نیست. آزادی زن، یعنی آزادی جنسی؛ آزادی بی‌بندوباری؛ زن بتواند در آن چیزهایی که منتهی به مسائل جنسی و شهوانی است، آزادانه رفتار کند و دیگران هم بتوانند با زن آزادانه برخورد کنند. مفهوم آزادی زن در غرب این است. آن‌ها می‌گویند در ایران اسلامی، آزادی نیست. آری؛ به این معنا البته که آزادی نیست.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۹: ۱۳۱) در تمدن غرب، زن تا حدود زیادی در خدمت تبلیغ و فروش کالا و یا در خدمت تبلیغ و فروش خود و به عبارت دیگر، کالائی در خدمت نظام سلطه که به سفارش حاکم ایفای نقش می‌کند بوده است. در فرهنگ غربی نسبت به زن ظلم و جفا شده، از اوایل قرن بیستم مسأله حق زن، حق سیاسی زن، حق رأی زن، حق ورود در میدان‌های اجتماعی و سیاسی در دنیای غرب مطرح شده قبل از او مطرح نبوده، در سال‌های ۱۹۲۰ و ۲۱ و ۲۵ تا ۳۰ و بعد از او به تدریج کشورهای مختلف در دنیا چه در اروپا چه در امریکای لاتین چه در سراسر جاهایی که تحت تأثیر فرهنگ غرب بودند به تدریج خانم‌ها وارد میدان‌های سیاسی شدند، حق رأی پیدا کردند و مسائل ویژه مردان را آن‌ها هم تا حدودی به دست آوردند قبلاً چنین چیزی نبوده و غرب که در دادن حق انسانی زن به او این قدر تأخیر دارد یعنی قرن‌های متمادی بعد از آنی که ادیان الهی و بهتر از همه اسلام شخصیت کامل یک انسان را در حد اوجش و کمالش تا هرجا که انسان بتواند پیش برود به زن داده مثل مرد؛ یعنی هیچ تفاوتی در شخصیت انسانی بین زن

و مرد قائل نبوده و هيچ گونه امتيازى بين اين ها نگذاشته. قرن ها بعد از اين غرب تازه به فكر افتاده كه به زن حق ورود در ميدان سياست و حق اجتماعى رآى دادن و احياناً در دوره هاى بعد كاندیدا شدن براى مسندهاى سياسى و اجتماعى به زن چنين حقى را اعطا بكنند. با اين تأخير غرب وارد ميدان شده و در طول اين مدت آنچنان حركتى و روندى به اين مسأله داده كه به كلى او را از مسير صحيح منحرف کرده. (امام خامنه اى، ۱۳۶۶: ۱۱۸) «برعكس جوامع غربى، اسلام به نقش مادران و زنان جامعه بسيار تأكيد دارد و معتقد است بايد مادران جامعه اصلاح شوند تا تاريخ آينده تضمين شود. در اسلام هر كس زن را به بيسوادى و بي اعتنائى به شركت در كارهاى اجتماعى و مادر بودن و همسر بودن تشويق كند، خيانت کرده است. (امام خامنه اى، ۱۳۶۳: ۴۹) «غربى ها نه فقط در عرصه كار و فعاليت صنعتى و امثال آن بلكه در عرصه هنر و ادبيات هم به زن ظلم کرده اند. شما امروز نگاه كنيد در آثار هنرى، در داستان ها، در رمان ها، در نقاشى ها و در انواع كارهاى هنرى آن ها، ببينيد كه با چه ديدى به زن نگريسته مى شود، آيا جنبه هاى مثبت و ارزش هاى والاى كه در زن هست مورد توجه قرار مى گيرد؟ آيا عواطف رقيق، مهر و خوبى مهرآمى كه خداى متعال در زن به وديعه گذاشته است، خوى مادري، روحيه نگهدارى از فرزند و تربيت فرزند مورد توجه است؟ يا جنبه هاى شهوانى و به تعبير آن ها عشقى كه البته اين تعبير غلط و نادرستى است؛ حقيقت مسأله، شهوت است نه عشق، آن ها زن را اين طور خواستند پرورش و عادت بدهند. آن ها زن را به عنوان يك موجود مصرف كننده، دست و دلباز و كارگر كم توقع و كم طلب و ارزان تلقى مى كنند.» (امام خامنه اى، ۱۳۷۱: ۱۱۳)

نقش تربيتى زن در خانواده

از جمله وظايفى كه برعهده زنان در داخل خانه و خانواده است، مسئله تربيت فرزند است. بهترين روش تربيت فرزند انسان، اين است كه در آغوش مادر و با استفاده از مهر و محبت او پرورش پيدا كند. يكى از وظايف مهم زن، عبارت از اين است كه فرزند را با عواطف، با تربيت صحيح، با دل دادن و رعايت و دقت، آن چنان بار بياورد اين موجود انسانى وقتى كه بزرگ شد، از لحاظ روحى يك انسان سالم، بدون عقده، بدون گرفتارى، بدون احساس ذلت و بدون بدبختى ها و فلاكت ها و بلايائى كه امروز نسل هاى جوان و نوجوان غربى در اروپا و آمريكا به آن گرفتارند، بارآمده باشد. زن مسلمان در خانواده وظايفى دارد و آن، همان ركنيت اساسى خانواده و تربيت فرزندان و هدايت و تقويت روحى شوهر است. از همه كارهاى زن در خانواده مهم تر، تربيت فرزندان و تقويت روحى شوهران براى ورود در ميدان هاى بزرگ است. (بيانات در اجتماع زنان خوزستان، ۱۳۷۵/۱۲/۲۰) خداى متعال در غريزه زنان توان انجام كار بزرگ بچه دارى را قرار داده است. ولى همين بچه دارى كار سختى است كه

انسان را فرسوده می‌کند و واقعاً از پا می‌اندازد. شما هر کاری را در نظر بگیرید که خیلی دشوار باشد، در مقابل بچه‌داری درواقع آسان است. بچه‌داری هنر خیلی بزرگی است. (بیانات در مراسم اجرای خطبه عقد ازدواج، ۱۳۷۴/۸/۲۲)

مسئولیت اجتماعی زنان همراه با تقدم مسئولیت خانوادگی

وقتی راجع به مسئولیت خانوادگی زن و مسئولیت داخلی‌اش صحبت می‌کنیم، منظورمان این نیست که باید مسئولیت اجتماعی از دوش زن برداشته شود بلکه مسئولیت اجتماعی هم بر دوش او هست و آن غیر این است. ولی اینجا تقدم وجود دارد، همچنان که در مورد مرد هم تقدم وجود دارد. آیا هیچ کس به ذهنش می‌آید که چون مرد مسئول نان‌آوری خانه هست، هیچ‌گونه مسئولیت اجتماعی ندارد؟ و اصلاً تصور چنین چیزی ممکن است؟ در حالی که ما می‌دانیم هدف از پذیرفتن مسئولیت‌های اجتماعی، نان‌آوری به خانه نیست و حتی گاهی با آن منافات هم دارد؛ یعنی گاهی ممکن است اگر مرد بخواهد به مسئولیت‌های اجتماعی‌اش برسد، به کار نان‌آوری خانواده‌اش نمی‌رسد. لذا در آنجا به حداقل قناعت می‌کند و عیناً همین حرف را در مورد زن هم می‌زنیم. بنابراین وقتی گفته می‌شود خانم‌ها مسئولیت خانوادگی و امور داخلی را برعهده دارند، به معنای آن نیست که مسئولیت اجتماعی از دوش آن‌ها برداشته شده است بلکه آن‌ها باید با وجود حفظ این مسئولیت هر مقدار که توانایی دارند، برای مسئولیت‌های اجتماعی و سیاسی صرف کنند. (امام خامنه‌ای، ۱۳۶۳: ۵۰)

نقش اقتصادی زنان

اسلام با کار کردن زن موافق است. نه فقط موافق است، بلکه کار را تا آنجا که مزاحم با شغل اساسی و مهم‌ترین شغل او، یعنی تربیت فرزند و حفظ خانواده نباشد، شاید لازم هم می‌داند. یک کشور که نمی‌تواند از نیروی کار زنان در عرصه‌های مختلف بی‌نیاز باشد. اما این کار نباید با کرامت و ارزش معنوی و انسانی زن منافات داشته باشد. (بیانات در دیدار گروهی از زنان به مناسبت میلاد حضرت زهرا(س)، ۱۳۷۱/۹/۲۵) (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۱: ۵۳) «در اسلام، زن مالک ثروت خود است. شوهرش راضی باشد و یا نباشد، پدرش راضی باشد یا راضی نباشد، فرقی نمی‌کند، او می‌تواند ثروت و مال و اندوخته‌ی خود را مصرف کند و ربطی به کس دیگری ندارد، نظر اسلام این است.» (نقش و رسالت زن، ج ۴، ۱۳۹۳: ۲۰۰)

اسلام مانع مشاغل و مسئولیت‌های زنان نیست مگر در موارد استثنایی، که بعضی مورد اتفاق بین فقهاست، بعضی هم مختلف فیه است، و در این زمینه‌ها هم البته باید کار شود. اساسی‌ترین کار زن، کاری است که با خلقت زنانه او، با احساسات و عواطف به ودیعت نهاده الهی در وجود او، همخوان و هماهنگ باشد. البته شغل هم ممکن است در مواردی برای بعضی از زنان، اجتناب‌ناپذیر و برای بعضی لازم باشد. به هر حال شغل برای زن، امری مباح و جایز است؛ اما اسلام، ارزش زن را لزوماً به آن نمی‌داند. باید طبیعت و فطرت زن و طبیعت و فطرت مرد، مسئولیت‌ها و مشاغل اختصاصی زن، مسئولیت‌ها و مشاغل اختصاصی مرد و آنچه می‌تواند مشترک بین این‌ها باشد، انجام بگیرد و از روی انفعال و تقلید نباشد. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۶: ۵۴-۵۳) خداوند متعال گنجینه باارزش لطف، آرامش و رحمت را در وجود زن قرار داده است و زنان در جامعه باید در مسئولیت‌ها و مشاغلی انجام وظیفه نمایند که با این صفات و ویژگی‌های ذاتی متعارض نباشد. (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۰: ۵۴). «میان مرد و زن در اجازه فعالیت‌های متنوع در همه میدان‌ها، هیچ تفاوتی از نظر اسلام نیست. (نقش و رسالت زن، ج ۴: ۱۳۹۳: ۲۰۲)» اسلام در اداره زندگی و مجموعه حیات اجتماعی نقش ویژه‌ای را برای زن در نظر گرفته، نقشی که نه کمتر و نه کم اهمیت‌تر از نقش مرد است. «زن در تمام صحنه‌های اجتماعی هم می‌تواند شرکت کند، درس بخواند، درس بدهد، کسب کند، شغل اداری بگیرد، کارگری کند و تمام فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی و مبارزاتی را که مرد در جامعه انجام می‌دهد، زن هم با حجاب انجام دهد.» (همان) «زن اگر خواست برود کار کند، این اشکالی ندارد، اسلام هم مانع نیست. اما این وظیفه او نیست. بر او واجب نیست. چیزی که بر او واجب است، عبارت است از حفظ فضای حیاتی برای مجموعه این خانواده. برخی فکر می‌کنند اگر زنی مثلاً کارش عبارت شد از همان کار خانه، این اهانت به زن است. نه! هیچ اهانت نیست. بلکه مهم‌ترین کار برای زن این است که زندگی را سرپا نگه دارد. وظایف داخل خانه زنان، نه اهمیتمش کمتر از وظایف بیرونی است و نه این که زحمتش کمتر است. (بیانات در مراسم خطبه عقد ازدواج، ۱۳۸۱/۶/۶)

فعالیت‌های اجتماعی زنان

"افراد جامعه و مردان در کشور اسلامی باید بدانند که نظر اسلام در مورد زن، حضور زن در عرصه‌های زندگی، فعالیت زنان، کار و تلاش اجتماعی و سیاسی و اقتصادی و علمی زنان، نقش زن در خانواده و نقش زن در بیرون از خانواده چیست. درباره همه این‌ها، اسلام یک نظر روشن و صریح دارد که اگر بخواهیم با نظر فرهنگ‌های دیگر، از جمله فرهنگ غربی مقایسه کنیم، نظر اسلام، هم مترقی‌تر است و هم سابقه بینش اسلامی، از آنچه که امروز در غرب هست، بیشتر است و هم نظر

اسلام موجب آبادی و صلاح و فلاح کشور و موجب اعتلای هرچه بیشتر بانوان در کشور می شود. (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۵: ۳۰) «فعالیت زنان در عرصه اجتماع، فعالیتی کاملاً مباح و روا و مطلوب و مجاز است که با حفظ حدود اسلامی، این‌ها را انجام دهند و نیمی از نیروی فعال جامعه را به جامعه تقدیم کنند. در فعالیت سازندگی، در فعالیت اقتصادی در طراحی و فکر کردن و برای امور کشور و یک شهر و یک روستا و یک مجموعه و امور شخصی خانواده مطالعه کردن، میان زن و مرد تفاوتی نیست. همه مسئولند و همه باید انجام دهند.» (نقش و رسالت زن، ج ۵، ۱۳۹۳: ۴۱)

تساوی حقوق بین زن و مرد

«اسلام هیچ فرقی بین زن و مرد نمی بیند. جنسیت زن و مرد، کوچکترین تأثیری ندارد. نه در جوهر انسانیت تفاوت و اختلافی وجود دارد، نه در حقوق اساسی آن‌ها هیچ گونه اختلاف و تفاوتی هست. او هم آزاد است، این هم آزاد است، او هم حق انتخاب دارد، این هم حق انتخاب دارد، او هم تکلیف دارد، این هم تکلیف دارد، او هم می‌تواند درجات عالی انسانی را طی کند، این هم می‌تواند طی کند، او هم حق فراگرفتن علم را دارد، این هم حق فراگرفتن علم را دارد، او هم وظایف سنگین جهاد فی سبیل اله را بر دوش دارد، این هم وظایف سنگین جهاد فی سبیل اله را بر دوش دارد. جهاد هم بر زن واجب است، هم بر مرد.» (نقش و رسالت زن، ج ۵، ۱۳۹۳: ۲۰۲) «زن ایرانی امروز در رأی‌گیری که قبل از انقلاب مردان هم در آن شرکت نمی‌کردند، شرکت می‌کند و در فعالیتهای سیاسی وارد می‌شود. زن ایرانی در نماز جمعه‌ها شرکت می‌کند. در قضایای مختلف شعار و نظر می‌دهد. در مسئله جنگ اظهار نظر می‌کند و برخورد فعال دارد.» (نقش و رسالت زن، ج ۵، ۱۳۹۳: ۴۱) «مسئولیت حضور در جامعه و فهمیدن دردهای عمومی جامعه و سعی در علاج دردهای عمومی جامعه، مخصوص مرد و مخصوص زن نیست؛ زن‌ها هم نمی‌توانند شانه‌شان را از این مسئولیت خالی کنند.» (همان: ۴۷) «زن نیمی از جامعه است، زن نیمی از عنصر انسانی است زن بایستی همه فعالیت‌هایی که مردها می‌کنند، زن‌ها هم بایستی بکنند به حسب استطاعت جسمی و روحی و عصبی‌شان. اصلاً محدودیتی برای زن وجود ندارد برای تلاش گوناگون. نه محدودیتی در تلاش علمی او وجود دارد نه محدودیتی در تلاش سیاسی او وجود دارد. نه محدودیتی در تلاش اجتماعی او وجود دارد، نه محدودیتی در تلاش دینی او وجود دارد، محدودیتی وجود ندارد.» (همان)

روش تحقیق

یافته‌های پژوهش می‌تواند در حوزه تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی راهبردی و عملیاتی مورد

شناسایی مولفه های راهبردی دکترین، سیاست ها و اهداف اداره امور زنان... □ ۱۳۵

استفاده و بهره برداری مدیران راهبردی و سازمان ها ی ذیربط در اداره امور زنان قرار گیرد، لذا این تحقیق از نوع کاربردی محسوب می شود ، همچنین براساس اینکه یافته های پژوهش در نهایت موجب بومی سازی و توسعه مدل یا الگوی موفق راهبردی در اداره امور زنان جمهوری اسلامی ایران شده و بر اساس گفتمان ولایت فقیه ، ابعاد، مولفه ها و زیر مولفه های اداره امور زنان استخراج و الگوی راهبردی ارائه می نماید، از نوع توسعه ای محسوب می گردد، بر این اساس، این تحقیق از نوع کاربردی - توسعه ای است.

برای اجرای این پژوهش از روش تحقیق آمیخته (موردی- زمینه ای و نظریه مبنایی) استفاده شده است و در نهایت از طریق نظریه مبنایی مولفه های اداره امور زنان براساس گفتمان ولایت فقیه شناسایی و ارائه می شود.

جامعه آماری ، روش و حجم نمونه

جامعه آماری این پژوهش به سه بخش اسناد، سازمان ها و اشخاص تقسیم می شود **بخش اسناد** کلیه بیانات و مکتوبات حضرت امام و مقام معظم رهبری در اداره امور زنان از تاریخ ۱۳۵۷/۱۱/۲۲ تا پایان این پژوهش. **سازمان ها شامل: کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی ، شورای عالی انقلاب فرهنگی ، شورای فرهنگی - اجتماعی زنان ، معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری ، سازمان تبلیغات اسلامی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، اشخاص شامل:** کلیه مسئولین و مدیران راهبردی در سازمان های مرتبط با اداره امور زنان که ویژگی های مشترک آنان انتصاب در مشاغل راهبردی، داشتن جایگاه سازمانی ، دارای مدرک تحصیلی ، داشتن سنوات خدمتی ، دارای تجربه و سابقه خدمت و مدیریت در اداره امور زنان یا مشاغل مدیریتی در حوزه راهبردی که مجموعاً ۴۰ نفر می باشند.

ردیف	گروه	ویژگی	تعداد
۱	گفتمان ولایت فقیه	کلیه بیانات و مکتوبات ولایت فقیه در اداره امور زنان از تاریخ ۵۷/۱۱/۲۲ تا پایان این پژوهش	تعداد شمار
۴	سازمان ها	کلیه سازمانها و نهاد های مرتبط	۵ دستگاه و سازمان
۵	اشخاص	انتصاب در مشاغل راهبردی ، داشتن جایگاه سازمانی بالا،	۴۰ نفر

دارای مدرک تحصیلی بالا، داشتن سنوات خدمتی بالات		
ودارای سابقه مدیریت در مشاغل ستادی اداره امور زنان		

جدول شماره (۱)

در این پژوهش، مکتوبات و بیانات مرتبط با گفتمان ولایت فقیه در اداره امور زنان به صورت تمام شمار است. **برای تعیین حجم نمونه** مسئولین و مدیران راهبردی اداره امور زنان، از روش نمونه گیری هدفمند تا حد اشباع نظری استفاده شده است.

از آنجایی که الگوی راهبردی در اداره امور زنان بر اساس نظریه مبنایی طراحی می شود، نمونه گیری در این نظریه، به این معناست که اشکالی از جمع آوری داده ها را انتخاب می کند که تصورات مفیدی را در راستای تولید یک نظریه به دست خواهد داد. این بدان معناست که نمونه گیری تصادفی نیست، بلکه ارادی صورت گرفته و متمرکز بر خلق یک نظریه است در نظریه مبنایی، نمونه گیری تو سط ظهور مفهومی و نه طرح پژوهش به پیش می رود و با کفایت نظری محدود می شود. (دانایی فرد و امامی، ۱۳۸۶: ۷۹)

اطلاعات مورد نیاز این پژوهش از دو روش کتابخانه ای و میدانی که در **روش جمع آوری کتابخانه ای**: از ابزار فیش برداری به منظور مفهوم شناسی و بررسی مفاهیم نظری، بررسی مولفه ها و همچنین تدوین ادبیات و چارچوب نظری تحقیق در موضوع اداره امور زنان در متون علمی، دینی، آراء و اندیشه های حضرت امام خمینی (ره) و حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) استفاده شد، بدین صورت که با مطالعه متون، کتب، بیانات، مکتوبات، مقالات، سراچه های علمی و تحقیقات پیشین مرتبط با عنوان تحقیق، اطلاعات لازم جمع آوری گردید. **در روش جمع آوری میدانی**: به منظور جمع آوری تجارب و مستند سازی آن در اداره امور زنان که در ذهن مسئولین و مدیران سطوح راهبردی سازمان های مرتبط با اداره امور زنان وجود دارد، از ابزار مصاحبه عمیق استفاده شده است. همچنین به منظور استاندارد سازی محور های سه گانه اداره امور حاصل از تحلیل محتوای گفتمان ولایت فقیه، از ابزار پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

تجزیه و تحلیل به عنوان فرآیندی از روش علمی، یکی از پایه های اساسی هر روش تحقیق است. به طور کلی تجزیه و تحلیل عبارت است از روشی که از طریق آن کل فرآیند پژوهشی از انتخاب تا دسترسی به یک نتیجه مشخص هدایت می شود. (دلاور، ۱۳۸۳: ۲۱۷) روش های تجزیه و تحلیل

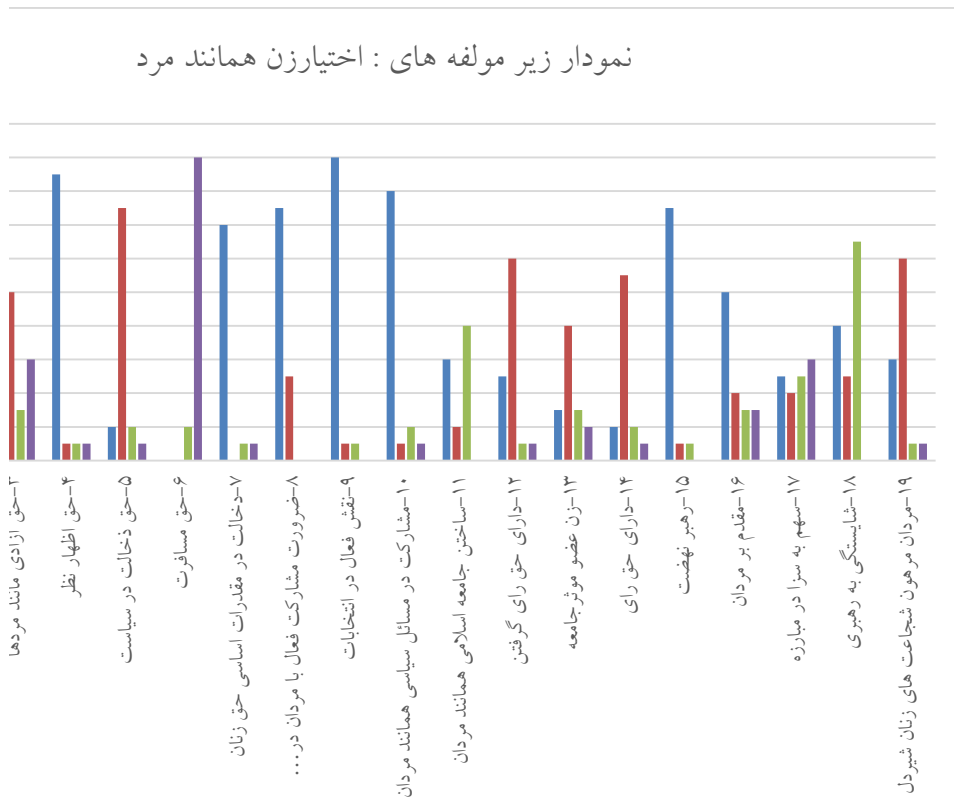
شناسایی مولفه های راهبردی دكترين، سياست ها و اهداف اداره امور زنان... □ ۱۳۷
 داده ها در اين پژوهش از روش تحليل محتوي و تحليل گفتمان در اندیشه ها و گفتمان ولايت فقيه استفاده مي شود. در تحليل محتوا، شدت، تکرار و تجانس با زنان کلماتی از بیانات ولايت فقيه در اداره امور زنان انتخاب شده اند بررسی و تحليل می شوند

. داده های بخش آمار توصیفی

الف) گویه های بخش دكترين اداره امور زنان بر اساس منویات حضرت امام خمینی(ره)

زن موجب پیشرفت

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه «زن موجب پیشرفت» به طور میانگین ۸۶ درصد طیف بالا و بالاتر ۱۲ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دكترين اداره امور زنان نظر داده اند.

نمودار شماره ۱: درصد فراوانی زیر مولفه ها

اختیار زن همانند مرد

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « اختیار زن همانند مرد» به طور میانگین ۷۱ درصد طیف بالا و بالاتر و ۲۸ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکتترین اداره امور زنان نظر داده اند.

تساوی زن و مرد

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه «تساوی زن و مرد» به طور میانگین ۸۴ درصد طیف بالا و بالاتر و ۸ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکتترین اداره امور زنان نظر داده اند.

ب) گویه های بخش اهداف اداره امور زنان بر اساس منویات حضرت امام خمینی(ره)

تربیت صحیح

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « تربیت صحیح» به طور میانگین ۷۵ درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۷ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان اهداف اداره امور زنان نظر داده اند.

حفظ شخصیت

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « حفظ شخصیت» به طور میانگین ۸۹ درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۰ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان اهداف اداره امور زنان نظر داده اند.

مشارکت زن

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « مشارکت زن» به طور میانگین ۸۱ درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۸ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکتترین اداره امور زنان نظر داده اند.

ج) گویه های بخش دکتترین اداره امور زنان بر اساس منویات حضرت امام خامنه ای(مدظله العالی)

توجه به نقش تربیتی

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « توجه به نقش تربیتی» به طور میانگین ۹۳ درصد طیف بالا و بالاتر و ۶ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکتترین اداره امور زنان نظر داده اند.

حفظ عفت و وظیفه انسانی زنان

با عنایت به جدول فوق بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « حفظ عفت و وظیفه انسانی زنان» به طور میانگین ۸۵ درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۵ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکتترین اداره امور زنان نظر داده اند.

رعایت شان و جایگاه واقعی زن

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « رعایت شان و جایگاه واقعی زن» به طور میانگین

شناسایی مولفه های راهبردی دکترین، سیاست ها و اهداف اداره امور زنان... □ ۱۳۹
۸۷درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۲ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکترین اداره امور زنان نظر داده اند.

ه) گویه های بخش اهداف اداره امور زنان بر اساس منویات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی)

احقاق حقوق زنان

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « احقاق حقوق زنان » به طور میانگین ۸۹درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۳ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکترین اداره امور زنان نظر داده اند.

تربیت تبیین جایگاه شایسته زن در اجتماع

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « تبیین جایگاه شایسته زن در اجتماع » به طور میانگین ۸۸درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۲ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکترین اداره امور زنان نظر داده اند.

و) گویه های بخش سیاست اداره امور زنان بر اساس منویات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی)

اشتغال زنان مطابق ارزش های اسلامی

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « اشتغال زنان مطابق ارزش های اسلامی » به طور میانگین ۷۸درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۴ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان سیاست اداره امور زنان نظر داده اند.

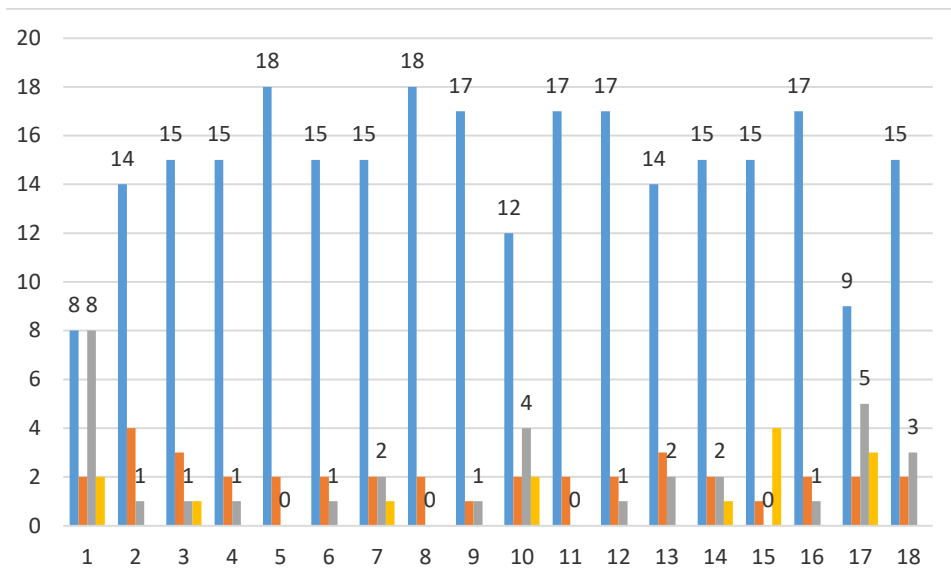
حفظ کرامت و ارزش های معنوی

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « حفظ کرامت و ارزش های معنوی » به طور میانگین ۸۸درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۲ درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان دکترین اداره امور زنان نظر داده اند.

توجه به خصوصیات انسانی مشترک میان زن و مرد

بر اساس نظر جامعه هدف در خصوص مولفه « توجه به خصوصیات انسانی مشترک میان زن و مرد » به طور میانگین ۶۶درصد طیف بالا و بالاتر و ۱۵درصد طیف پایین و پایین تر را به عنوان سیاست اداره امور زنان نظر داده اند.

دوری از نگاه سطحی غرب به زن

نتیجه‌گیری

تحلیل محتوای گفتمان ولایت فقیه (وضع مطلوب و وضع موجود)

گفتمان حضرت امام خمینی (ره) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به جهت شخصیت کاریزمایی و کارآمدی در عرصه رهبری، از پیروزی انقلاب اسلامی گرفته تا هدایت بابت عبور از پیچ‌های تاریخی پرخطر و فتنه‌های مختلف داخلی و خارجی، گفتمانی غالب و نافذ در همه عرصه‌ها محسوب می‌گردد. از این رو گفتمان ولایت فقیه را به عنوان مرجع مطمئن تبیین‌کننده دیدگاه عالی نظام در اداره امور زنان و راهنمای حرکتی اصیل و بنیادی در این راه مد نظر دارد.

دال مرکزی در اندیشه و بیانات حضرت امام خمینی (ره)، مولفه‌هایی از قبیل اختیار زن همانند مرد، توجه به جایگاه مادر (نقش مادری)، تساوی زن و مرد، حفظ شخصیت زن، انسان‌سازی، الگو سازی و مشارکت در بنای جامعه اسلامی را از محورهای مورد تاکید می‌باشد. این مولفه‌ها نشانگر توجه ویژه حضرت امام (ره) به امور زنان می‌باشد نکته حایز اهمیت اینکه نایل شدن به اهداف این مولفه‌ها ضرورت توجه همه جانبه نظام و دولت بر «نقش بی بدیل زن و بستر سازی زمینه‌های حضور زن در اداره جامعه و تربیت فرزندان پاک مومن و مهذب به اخلاق اسلامی و پایبندی به اصول دینی و رفع مفاسد اخلاقی را مضاعف می‌سازد. این مفاهیم، در تمام آرا اندیشه‌ها، نظرات و تدابیر ایشان در خصوص زنان و موارد مرتبط با اداره امور زنان، به وضوح نمایان است.

حضرت امام زن را مظهر تحقق آمال بشر به عنوان مربی جامعه و انسان ها، مبدا خیر و همه سعادت ها و موجب رشد ارزش های والای انسانی و رهبر نهضت قلمداد نموده از سوی دیگر، در بیانات و اندیشه های خود بستر سازی زمینه های جهش زن در فعالیت های سیاسی اجتماعی را وظایف حکومت برشمرده و به رعایت مساوات در حقوق زن و مرد تاکید دارد.

با توجه به مجموعه بیانات و آثار حضرت امام خمینی (ره)، مهمترین عناصر در گفتمان ایشان در خصوص زن؛ همکاری زن و مرد در جامعه، حرکت انقلابی زن مسلمان، انتقاد از دولت، حق دخالت در سیاست و مجلس، مشارکت با مردان در بنای جامعه اسلامی، تلاش برای پیشبرد اهداف، حفظ انقلاب، ضرورت حضور در صحنه های سیاسی-اجتماعی و فرهنگی، پرورش دهنده مردان و منبع سرشار از محبت و مهربانی و حفظ عفت عمومی می باشد.

در اندیشه و بیانات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) درباره الگو سازی، « نقش زن در خانواده»، توجه به برابری زن به مرد، نگاه سطحی غرب به زن، نقش زن در پیروزی انقلاب و جنگ، نگاه اسلام به زن، و تاکید بر رشد همه جانبه زن متمرکز است. این مفاهیم تقریباً در تمامی نظرات و بیانات ایشان در موضوعات مرتبط با اداره امور زنان به چشم می خورد. ایشان زن را مظهر تعبد و تسلیم در برابر خدا، عامل پیروزی انقلاب، متصف به انسان بودن نه زن بودن، حضور سازنده در جامعه، عدل مرد، عنصر اصلی تشکیل و بنیان خانواده می دانند،

عناصر دارای اولویت بالا در گفتمان حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) در موضوع اداره امور زنان عبارتند از: آینده نگری، سرمشق گیری، عبودیت و بندگی، صبر و شکیبایی، مجاهدت، فداکاری و گذشت، حفظ خانواده، حفظ کرامت، پوشش مناسب، عدم اختلاط، رعایت حجاب و حیا، تبدیل خانه به بهشت در کنار تحصیلات عالی، قوام خانواده و سرپا نگه داشتن زندگی، رفع مشکلات اخلاقی و معنوی، رشد فهم علمی و اخلاقی در کنار حضور در فعالیت های سیاسی و جهادی، تکامل و رشد معنوی، مقابله با فشار اقتصادی، همکاری و همراهی با مرد، عدم تعارض شغل با ویژگی های ذاتی، حفظ حریم محرم و نامحرم.

گفتمان « نقش زن در خانواده » حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی)، با چالش های قابل ملاحظه ای نیز از سوی برنامه ریزان جبهه معارض انقلاب اسلامی روبروست که برای استیلا و تثبیت آن، غلبه بر این چالش ها ضرورت دارد. ضدیت با حقوق مادی و معنوی زنان از سوی تفکر منطق سست جاهلی و افراد دلبسته به ظواهر و خوش گذران و افراد و شخصیت های جاهل به این مبانی که مروج تفکر غربی و فمینیستی و منطق برف و یخ و برابری از دید ظاهری و تلقی از زن به عنوان یک موجود درجه دو هستند را می توان از مهمترین چالش این گفتمان دانست. علاوه بر آن اعمال فشار از

سوی قدرت‌های خارجی از طریق توسعه تفکر مادی فمینیستی با بهره‌گیری از ابزارهای مختلف از جمله صنعت هنر و رسانه می‌تواند تسلط گفتمان حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) را با کندی و تاخیر مواجه کند. لذا به نظر می‌رسد با تمسک به سرمایه‌های موجود نظام جمهوری اسلامی در سطوح مختلف راهبردی و عملیاتی شاهد صدور دستاوردهای این گفتمان در جامعه بشری باشیم.

تحلیل گفتمان ولایت فقیه حضرت امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نشان می‌دهد که، تبیین جایگاه شایسته زن در جامعه، نکوهش منطق سست جاهلی، توجه به نگاه جامع و کامل اسلام به زن، عدم توجه به نگاه سطحی غرب به زن توجه به سهم خانه در اشتغال، توجه به برابری زن و مرد، توجه به عدالت و بی‌تاثیر بودن جنسیت، توجه به تعالی بشری و رشد استعدادها، توجه به رشد همه جانبه زنان، تأکید بر افزایش سطح فکری و اهمیت حضور زنان در میدانی مختلف، حفظ شخصیت زن، توجه به جایگاه ما در در خانواده و معرفی حضرت زهرا (س) به عنوان مظهر مجاهدت و شجاعت و به عنوان بزرگترین زن تاریخ و شخصیت ممتاز در ابعاد سیاسی و اجتماعی و الگوی معرفت و دانش وزهد، خانه داری و جهاد و شهادت مهمترین اصولی هستند که مورد تأکید ولایت فقیه است.

دکترین، سیاست و اهداف در گفتمان ولایت فقیه در اداره امور زنان

اهداف	دکترین	سیاست
احیاء و حفظ حقوق	تعالی معنوی زن	تأمین امنیت زنان
حفظ عفت عمومی	کرامت انسانی زن	تأمین بهداشت و تغذیه سالم
توجه به برابری زن و مرد	تساوی زن و مرد	ارتقای علمی
حفظ شخصیت زن		بالا بردن شان اجتماعی
مشارکت زنان		تأمین شرایط اشتغال
		توجه به خصوصیات انسانی

جدول شماره (۲)

پیشنهاد

با توجه به وجود ادبیات نظری اداره امور زنان با توجه به بیانات، رهنمودها و تدابیر حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) شایسته است تصمیمات، اقدامات و فعالیت‌های مدیریتی کلان و

شناسایی مولفه های راهبردی دکترین، سیاست ها و اهداف اداره امور زنان... □ ۱۴۳
راهبردی نظام جمهوری اسلامی در این حوزه مبتنی بر این فرامین تبیین، مستند سازی و تئوریزه
گردد. تا در صورت شکاف با تدابیر ایشان برنامه های عملیاتی در دستور کار نظام برنامه ریزی
شورای عالی انقلاب فرهنگی در اداره امور زنان قرار گیرد.

منابع

۱. اکبریان ترک آبادی، فرزانه، ۱۳۸۶، " اخبار سیاسی، اجتماعی صدر اسلام به روایت زنان " ،
دانشگاه تهران
۲. اسدی، سکینه، ۱۳۸۶، " مسئله هویت زنان با تأکید بر گفتمان امام خمینی " ، پژوهشکده
امام خمینی
۳. ابن سعدون، نای، ۱۳۷۸، " حقوق زن از آغاز تا امروز " ، ترجمه گیتی خرسند، نشر کویر
۴. انصاف پور، غلامرضا، ۱۳۴۸، " حقوق و مقام زن از آغاز تا اسلام " ، نشر مهر
۵. ارسطا، محمدجواد، ۱۳۷۷، " زن و مشارکت سیاسی " ، فصلنامه علوم سیاسی، شماره اول
۶. آکوچکیان؛ احمد، ۱۳۷۵، " مشارکت سیاسی و اجتماعی زنان " ، مجله پیام زن، دفتر تبلیغات
اسلامی
۷. امام خامنه ای، ۱۳۸۵، " زن ریحانه آفرینش، دفتر نشر آثار " ، درالهدی، قم
۸. احمدی، نوشین، مهاجر، فیروزه و اردلان، پروین، ۱۳۸۳، " فصل زنان " ، جلد ۴
۹. تیرآقائی، آسیه، ۱۳۸۰، " زن در سپهر عمومی ایران " ، پایان نامه دکتری، دانشگاه تهران
۱۰. جوانی مطلق، رقیه، ۱۳۸۵، " حق اشتغال زنان با تأکید بر دیدگاه های امام خمینی " ، دانشگاه
آزاد
۱۱. جوادی آملی، عبدالله، ۱۳۷۴، " زن در آئینه جمال و جلال " ، نشر فرهنگی رجاء
۱۲. جاراللهی، عذرا، " تاریخچه اشتغال زن در ایران " ، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۳ و ۴
۱۳. " جایگاه و حقوق زن در نظام اسلامی " ، ۱۳۸۹، مؤسسه تنظیم نشر آثار حضرت امام،
دفتر ۸

۱۴. حسین آبادی، شیرین، ۱۳۸۷، "مشارکت سیاسی و اجتماعی زن از دیدگاه اسلام و اندیشه امام

۱۵. حسینی آهق، مریم، ۱۳۸۰، "بررسی تطبیقی نفقه زن از دیدگاه امام خمینی و قوانین کشورهای ایران و انگلیس" پژوهشکده امام خمینی

۱۶. حسینی خامنه ای، ۱۳۸۵، "حدیث ولایت"، جلدهای ۱ تا ۱۲، دفتر تنظیم و نشر آثار

۱۷. خامنه ای، سیدعلی، "پیام به سمینار بررسی شأن و شخصیت زن از دیدگاه امام خمینی"، مجله شاهد بانوان، شماره ۱۶۴

۱۸. رضانی شیخوسکله، فاطمه، ۱۳۷۸، "بررسی اندیشه ی حضرت امام خمینی، نقش زن در اجتماع"، مرکز آموزش عالی فرهنگیان کرج

۱۹. رضائیان، علی، ۱۳۸۶، مبانی سازمان و مدیریت، تهران، انتشارات سمت

۲۰. دیوید، فردا، ۱۳۸۶، مدیریت استراتژیک، ترجمه دکتر علی پارسائیان و دکتر سیدمحمد اعرابی، تهران، دفتر پژوهش های فرهنگی

۲۱. سانا ساریان، الیز. جنبش حقوق زنان در ایران (طغیان، افول و سرکوب از ۱۲۸۰ تا انقلاب ۱۳۵۷). چاپ اول. تهران: نشر اختران، ۱۳۸۴. ISBN ۹۶۴-۷۵۱۴-۷۸-۶

۲۲. شاه محمدی، نرگس، ۱۳۸۰، "نگرش فقهی بر مسئله قضاوت زن از دیدگاه فقهاء و امام خمینی"، پژوهشکده امام خمینی

۲۳. صفری، فاطمه، ۱۳۶۹، "مدل اجتماعی پایگاه و نقش زن مسلمان در جامعه اسلامی براساس دیدگاه حضرت امام خمینی"، دانشگاه تهران

۲۴. عنبرسوز، مریم، ۱۳۹۰، زن در ایران باستان، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان

۲۵. علاسوند، فریبا، ۱۳۹۰، زن در اسلام، مرکز نشر هاجر

۲۶. غلامرضا کاشی، محمدجواد، "زن در کلام سیاسی، تحلیلی از الگوی زن در نگاه دکتر شریعتی"، مجله زنان شماره ۷۰

۲۷. فوزی، یحیی، ۱۳۸۷، "بررسی پیامدهای گفتمان انقلاب اسلامی در مورد جایگاه سیاسی - اجتماعی زنان در ایران"، پژوهشنامه متین، سال ۱۰، شماره ۳۹

